

Opsamlingsnotat
SPØRG & LYT

Formål og metodevalg

I perioden fra september 2008 til juni 2009 gennemførte Filminstituttet et dialogprojekt med filmbranchen i Danmark. Projektet bar navnet *Spørg & Lyt* for at markere, at der var tale om et initiativ, hvor den danske filmbranche beskrev udfordringer, problemer og mulige løsninger for dansk film – og hvor Filminstituttet lyttede.

Spørg & Lyt bestod af næsten 40 *værkstedsmøder* med repræsentanter for filmbranchen med en samlet varighed på mere end 100 timer. I de enkelte møder deltog personer fra branchen med samme funktion eller erfaringsbaggrund – f.eks. tv-redaktører, yngre manuskriptforfattere, børnekulturchefer eller små dokumentarproducenter – og møderne handlede om de emner, som er mest relevante for den pågældende gruppe. I alt har 250 interessenter deltaget i møderækken. Repræsentanter for Filminstituttet deltog som mødeledere og referenter men blandede sig ikke i diskussionerne.

Spørg & Lyt- projektet udløste mange positive bemærkninger. Om det konsekvente statslige engagement i dansk film, om Filminstituttet, om konsulentordningen, om den store talentudvikling, om den målrettede børneindsats og alle de andre indsatsområder, der har bidraget til at fremme dansk film og udbredelsen af filmkultur i Danmark. Vi har i denne opsummering valgt at koncentrere os om kritikken og udfordringerne og ladet det positive ligge – det er i problemfelterne, udviklingen skal findes.

Intentionen med analyse- og involveringsprojektet var at sikre det bredest mulige grundlag for drøftelserne forud for de kommende medie- og filmaf-taleforhandlinger. *Spørg & Lyt* har i væsentlig grad præget arbejdet i Det Danske Filminstituts direktion og bestyrelse, og det problemkompleks, der er fremkommet under arbejdet, indgår som hovedreferenceramme for Filminstituttets kommende udspil.

Filminstituttets direktion har på møder med blandt andre Instruktørsammen-slutningen, Producentforeningen, FAF, Dramatikerne, Rådet for Spillefilm og Rådet for Kort- & Dokumentarfilm m.fl. haft lejlighed til at afrapportere dialogprojektet i mundtlig form. Det er Filminstituttets opfattelse, at sammenfatningen af problemkomplekset i høj grad er bekræftet gennem disse møder, mens de oplistede løsningsforslag i gennemgangen nødvendigvis i højere grad afspejler egentlige interessekonflikter i branchen.

Dialogprojektet har opfyldt sit formål i den forstand, at en meget stor andel interessenter har bidraget til at kvalificere grundlaget for Filminstituttets kommende udspil og dermed også bidraget til at kvalificere den kommende debat om, hvilke konkrete initiativer, der kan imødegå de udfordringer, der er peget på.

Dialogprojektet har først og fremmest haft fokus på udvikling og produktion af film samt distribution og formidling af film og filmkultur.

I det følgende sammenfattes diskussionerne i tolv temaer, der gik igen i en meget stor del af møderne, og som deltagerne pegede på som de væsentligste problemer, en ny filmaftale skal adressere. Der var overraskende stor enighed og præcision i beskrivelsen af problemerne, og der kom også en lang række – og også modstridende - forslag til, hvordan dansk film kan udvikles i fremtiden.

1. Kassetænkning og detailregulering

I den producerende del af filmbranchen er der en oplevelse af et for *rigid* støttesystem. Det kommer først og fremmest til udtryk i de forskellige støtteordninger – *kasser* – og de specifikke regler, der er knyttet til de enkelte ordninger. Instruktører, forfattere og producenter oplever alle, at projekterne i for høj grad tilpasses kasserne og disses regelsæt. Eller med andre ord: filmene bliver til for Filminstituttets og kassernes skyld, frem for at støttesystemet fremmer de bedste projekter, kunstnerisk og kommercielt. Det er desuden en udbredt oplevelse hos ansøgerne, at der er koordineringsproblemer mellem ordningerne om, hvilke film der hører til i hvilke ordninger. Det kommer til udtryk ved, at nogle film *falder ved siden af* og ikke bliver støttet, mens der i andre tilfælde er tale om konkurrence mellem de forskellige – og overlappende – støtteordninger. Desuden mener flere, at Filminstituttet praktiserer en meget nidkær kontrol over for støttemodtagerne i løbet af produktionen og efter.

I diskussionen om løsninger var der en generel efterlysning af et mere fleksibelt støttesystem, som er i stand til at anvende støttemidlerne *efter behov*, og på den måde understøtte branchens kreative udvikling. Der blev efterlyst færre og mere rummelige støtteordninger, og der blev foreslået en højere grad af integration og koordinering mellem de enkelte støtteordninger. Endelig blev det foreslået, at filmstøtten ikke længere skal fordeles efter, *hvordan* en film bliver støttet, men i højere grad fokusere på, *hvad* der støttes. Det blev foreslået, at der skal formuleres en form for *output deal med Folketinget* om de film, der skal modtage offentlig filmstøtte.

2. Platformskonservatisme

Der var kritik af den form for *platformskonservatisme*, som kendetegner Filminstituttets støtteordninger, hvor støtteordningerne er opbygget efter et bestemt format og skal distribueres på en bestemt platform, f.eks. spillefilm der skal i biografen. Det betyder, at fortællinger, der er tænkt til at udkomme i forskellige medier og på forskellige platforme, ikke kan støttes, og i de få tilfælde, hvor de kan støttes, sker det på forskellige uafhængige støtteordninger og ikke ud fra en samlet vurdering. Samlet betyder det, at støttesystemet besværliggør den multiplatformstænkning, der er en logisk konsekvens af den teknologiske udvikling. Det er et problem, der især rammer børne- og ungdomsområdet, hvor de platformsuafhængige fortællinger er mest udbredte. Også i denne forbindelse blev der peget på, at der mangler samarbejde mellem de forskellige støtte-ordninger.

Som løsning blev der peget på behovet for at oprette støttemuligheder til *nye medier* og på, at Filminstituttet skal sætte *fortællingen i centrum* og arbejde med en *360°-tænkning*, der gør det muligt at udvikle og støtte den samme historie på flere medier, f.eks. som spillefilm, "webisode" på nettet og som podcast. I den forbindelse blev der peget på, at der skal findes en måde, hvor den nuværende decentrale beslutningskompetence – konsulentsystemet - kan kombineres med den form for redaktionel tænkning, som det moderne platformsuafhængige

mediebillede kræver. Det blev desuden diskuteret, om Filminstituttet skal være et *mediehus*, der varetager alt den offentlige støtte til billedbårne fortællinger.

3. For stor indflydelse fra tv

Det enkelte forhold, som der var størst enighed om blandt mødedeltagerne – og som blev nævnt flest gange – var kritikken af tv-stationernes indflydelse på dansk film. I den nuværende filmaftale er tv-stationerne blevet udstyret med en de facto veto over, hvilke film der bliver lavet, og det er gået ud over bredden i dansk film, fordi tv-stationerne kun er interesseret i, hvad der tjener programfladen, og ikke i, hvad der gavner dansk film. Tv er interesseret i det brede og det sikre, som har virket før, og det går ud over det originale og nyskabende. Det har som konsekvens, at producenterne orienterer sig mod film, som de formoder, at både Filminstituttet og tv vil støtte, og det fører til en yderligere ensretning af filmene. Problemet er fælles for spillefilm og for kort- og dokumentarfilm, men for sidstnævnte blev der dog også peget på, at samarbejdet med tv også havde haft positiv betydning i form af et øget fokus på publikum. Den øgede tv-indflydelse på kort- og dokumentarfilm har dog haft meget negative konsekvenser for bl.a. børnefilm og for mere eksperimenterende film.

I den mere fremadrettede diskussion var der bred enighed om, at hovedparten af dansk films finansiering bør kanaliseres gennem Filminstituttet, og færre penge bør komme direkte fra tv – og det gjaldt også de repræsentanter fra tv, der deltog. Der var en række forskellige forslag til, hvordan det kan opnås, f.eks. flere penge til dansk film fra finansloven, og hvis ikke det er muligt, så bør tv betale på andre måder til dansk film, f.eks. ved at en del af pengene betales som generelt bidrag til Filminstituttet, som det bl.a. sker i Sverige, eller en mere automatisk ordning, hvor tv automatisk støtter film, som Filminstituttet støtter.

4. Spillefilmens økonomiske problemer

Spillefilmsproducenterne og andre, der til daglig arbejder med spillefilm, understregede de økonomiske problemer i produktion og distribution af spillefilm. Økonomien i den enkelte film er i presset, og selv film, der bliver set af et par hundrede tusinde i biografen, har problemer med at få økonomien til at hænge sammen. Og alvoren er tilsvarende større for de mange danske film, der ses af langt færre. Der blev peget på en række forskellige forklaringer: at pay-tv ikke længere bidrager til finansieringen, og at DVD-salget, målt i kroner, er faldet markant, men også at filmene er blevet for dyre. De økonomiske problemer betyder, at producenterne fristes til at forsøge at tjene på produktionen – og ikke på distributionen i et uforudsigeligt biograf- og DVD-marked – og det skaber en situation, hvor fokus fjernes fra at optimere filmens markedsmæssige potentiale. Samlet set er økonomien i den enkelte film truet, og det truer økonomien i produktionsselskaberne.

Ikke overraskende bliver der udtrykt ønske om flere penge i støtte til dansk film. Der er enighed om, at den enkelte film har brug for mere i støtte, men omvendt var der usikkerhed om, hvorvidt det samlede beløb til at støtte dansk spillefilm vil blive forøget i den kommende filmaftale. Det førte i flere af grupperne til en

diskussion om antallet af spillefilm. Nogen mente, at det er meget vigtigt at fastholde det nuværende antal på 20 – 25 DFI-støttede film om året, mens andre mente, at antallet måtte reduceres for at sikre en fornuftig økonomi i den enkelte film. Der var dog bred enighed om, at støtteudmålingen skal tage udgangspunkt i den enkelte films behov og dermed sikre, at filmen ikke underfinansieres.

5. Manglende originalitet i spillefilm

Der var blandt en del af deltagerne i møderne en oplevelse af manglende originalitet i de historier, som finder vej til danske spillefilm. Udviklingen af nye ideer er blevet nedprioriteret, og særligt manuskriptforfattere og instruktører oplevede, at deres ideer bliver udsat for en *trivialisering* og *konventionalisering*. Det sker først og fremmest på produktionsselskaberne, og det afspejler den særlige finansieringssituation, hvor film kun kan realiseres, hvis en af tv-stationerne er interesseret i filmen. Det har samlet betydet, at der er mindre risikovillighed og mindre plads til nye og anderledes ideer, og samlet resulterer det i færre, originale ideer. I den forbindelse oplever forfattere og instruktører et *producervælde* i dansk film, og de kritiserer Filminstituttet for i for høj grad at være blevet producenternes filminstitut.

Flere foreslog, at der bliver brugt flere ressourcer på udvikling, og at der bliver lagt større vægt på forfattere og instruktører i udviklingen. Der skal samlet bruges flere ressourcer på udvikling, men særligt forfattere og instruktører pegede på behovet for støtte i de tidligste udviklingsfaser i form af ideudviklingsstøtte eller en form for arbejdslegater. I den forbindelse blev det også efterlyst, at forfattere og instruktører får nemmere adgang til at kunne præsentere ideer for Filminstituttet, f.eks. i form af en mulighed for at *pitche* tidlige ideer.

6. 60/40-ordningen

I de grupper, hvor 60/40-ordningen var til diskussion, var der hård kritik af ordningen. Der var bl.a. kritik af den anonyme bedømmelse af ansøgningerne og ordningens manglende gennemsigtighed, det forældede faste billetsalgsmål (175.000), der ikke tager udgangspunkt i den konkrete business case, der blev udtrykt mistillid til læsernes kompetencer, og der var kritik af det meget usmidige system med at bruge et pointskema til at bedømme ansøgningerne. Der var to kritikpositioner af 60/40-ordningen. Den første holdning kritiserer ordningen for ikke at være *automatisk* nok og er meget kritisk overfor læsernes kompetencer og deres bedømmelse af ansøgningerne. Den anden holdning kritiserer ordningen for ikke at have mulighed for dialog og udvikling og er kritisk overfor anonymiteten og forsøget på at lave en objektiv bedømmelse af et filmprojekt.

Der var mange forslag til, hvordan 60/40-ordningen kan forbedres. Der var et udbredt ønske om, at Filminstituttet igen skal spille en aktiv rolle i vurderingen af ansøgningerne, og at det ikke kun er læsernes pointgivning, der afgør støtten. Som erstatning for den nuværende ordning var der en række konkrete forslag. Det blev foreslået at indføre en billetstøtteordning, at indføre en 60/40-konsulent og at oprette en redaktion med interne og eksterne medlemmer til at vurdere

ansøgningerne. I diskussionerne om en fremtidig ordning var der et ønske om at etablere en ordning, der ikke bygger på den nuværende form for *tilstræbt objektivitet*. I diskussionerne af ordningen blev det også foreslået at fjerne den nuværende publikumsgrænse på 175.000 biografgængere til fordel for en samlet vurdering af filmens kommercielle potentiale. Der var desuden bred enighed om, at der også i fremtiden skal være to ordninger til støtte af spillefilm: en kunstnerisk orienteret ordning og en markedsorienteret ordning.

7. Lanceringsstøtte

Lanceringsstøtten for spillefilm blev kritiseret for at være utidssvarende. Der er begrænsede støttemidler – både absolut og relativt – og det er sjældent, at en film har et lanceringsbudget på mere end 10 % af produktionsomkostningerne. Det blev oplevet som et problem, at lanceringsstøtten fastholder den nuværende markedsstruktur, fordi den udmåles efter, hvor meget producenten bidrager med, og støtten blev kritiseret for at være en *automatstøtte*. Der var desuden kritik af de *endimensionelle succeskriterier*, som kun fokuserer på biograf-distribution. Samtidig blev der peget på, at lanceringsvurderingen ofte ligger meget sent i processen, og at det dermed bliver meget svært at udvikle og forbedre lanceringsindsatsen. Der var endvidere kritik af Filminstitutts analyseberedskab og den sparring, ansøgere modtager.

Der var forslag om, at der bliver brugt flere midler på lancering og særligt, at støtten ændres fra at være automatstøtte til at være *behovsstøtte*, hvor der i højere grad bliver set på den enkelte films muligheder på markedet. Der var desuden forslag om, at der bliver set på alternative succeskriterier, f.eks. filmens muligheder på andre platforme og dens muligheder for at være dagsorden-sættende. Endelig var der bred enighed om, at lanceringsarbejdet skal begynde langt tidligere, og det kan f.eks. ske ved, at lanceringsstrategien udvikles parallelt med, at filmen produceres.

8. Dokumentarfilmens økonomiske problemer

I de grupper, hvor der deltog repræsentanter for dansk dokumentarfilm, var der stor fokus på økonomien. Økonomien er mere end anstrengt, og det gælder for produktionsselskaberne, for instruktørerne og for alle andre, der er involveret i produktion af dokumentarfilm. Branchen er præget af små og sårbare selskaber med en projektøkonomi, og selvom støttemidlerne er blevet koncentreret, er det stadig meget svært at skabe en bæredygtig produktion. Der blev efterlyst en konsolidering af selskaberne og en bæredygtig forretningsmodel. At det er svært at få tv-stationer til at engagere sig økonomisk i dokumentarfilm blev også rejst som et problem. Samtidig blev det også kritiseret, at udviklingen af nye projekter er blevet nedprioriteret.

Der er et stærkt ønske om, at støttemidlerne til dokumentarfilm forøges. Hvis ikke støttemidlerne forøges, er der forskellige holdninger til antallet af film. Nogen peger på, at der skal produceres færre film med en tilsvarende højere støtte, mens andre mener, at antallet ikke kan reduceres yderligere, hvis genren skal fastholde den nødvendige bredde. Der er et gennemgående ønske om at opprioritere udvikling – herunder tidlig udvikling – og der var en række forslag til

nye støtteformer, bl.a. ideudviklingsstøtte og støtte til forretningsudvikling, og der var et ønske om at indføre *slatefunding* for at konsolidere de eksisterende produktionsselskaber.

9. Lancering og distribution af dokumentarfilm

I diskussionerne om at lancere og distribuere dansk dokumentarfilm var der kritik af tv og deres manglende indsats og samarbejde med producenterne om at lancere filmene. Der blev også peget på de uklare distributionsforhold, der kendetegner dokumentarfilmen på Filminstituttet. Der mangler en digital strategi, og det er uklart, hvad Filminstituttet vil med Filmstriben og med DVD-distributionen i fremtiden, og hvordan rettighedsproblemerne løses. I forbindelse med den kommercielle distribution blev der peget på de mange nye muligheder for at distribuere via nettet, men selskaber og distributører er så pressede, at der kun i meget ringe grad er overskud til forretningsudvikling i forbindelse med den kommercielle distribution.

Som løsninger blev det foreslået at opbygge en fast samarbejdsprocedure med tv i forbindelse med lancering af de dokumentarfilm, der skal vises på tv. I forbindelse med den kommercielle distribution blev det foreslået at bruge flere penge på lancering og distribution end på produktion, og der blev udtrykt ønske om, at Filminstituttet kan yde forretningsudviklingsstøtte til kommercielle distributionsinitiativer. I forbindelse med den ikke-kommercielle distribution blev det foreslået, at Filmstriben skal stille danske dokumentarfilm til rådighed for alle, og at der skal laves en øget formidlingsindsats af Filmstriben og den enkelte film overfor forskellige målgrupper.

10. Talentudvikling

I forbindelse med talentudviklingsordningen *New Danish Screen* blev der rettet kritik mod støttebetingelserne, som opleves som meget stramme og rigide. Ordningen blev kritiseret for at favorisere de etablerede selskaber, der råder over egne produktionsfaciliteter, og for at gøre det svært for mindre eller nystartede selskaber at producere under ordningen. Ordningen blev desuden kritiseret for i for høj grad at støtte for smalle og for eksperimenterende film og for at udelukke ansøgere, der satser på bredere genrer eller på tv. Ordningen blev også kritiseret for at være for instruktørorienteret og for at mangle fokus på talentudvikling af producere og selskaber.

Forslagene til en forbedring af ordningen handlede bl.a. om at yde højere støtte til færre film ved at ændre støttebetingelserne, så der bliver en mere fornuftig økonomi i den enkelte film. Det blev også foreslået, at ordningen skal kunne yde støtte til selskabsudvikling af selskaber med lovende talenter, og at ordningen skal kunne yde *slatefunding*. Endelig blev det foreslået, at ordningen bliver bedre samordnet med de øvrige støtteordninger, således at det bliver klart for ansøgerne, hvilke projekter der hører til i hvilke støtteordninger.

11. Regional filmstøtte

Den regionale filmstøtte blev kritiseret for at være uden vision og strategi og for at mangle en strategi for regional talentudvikling. De regionale fonde blev kritiseret for at råde over for få penge, og at det derfor er svært at opnå *kritisk masse* og skabe en bæredygtig filmbranche i f.eks. Århus. Der var desuden kritik af det manglende samarbejde mellem de regionale filmfonde og Filminstituttet, og der var kritik af antallet af beslutningstagere, der er involveret i forbindelse med regional filmstøtte. Det blev desuden rejst som et problem, at der ikke er film-uddannelser andre steder end i København.

Der var enighed om, at de regionale filmfonde har brug for øgede midler, men det skal ikke være kulturpenge, der blot omfordeles. Ønsket er at tilføre øgede midler fra kommunerne eller fra anden form for lokal eller regional erhvervsstøtte. I forhold til den nuværende regionale ordning var der forslag om, at Filminstituttets regionale midler skal kunne bruges til at støtte alle typer film og til nye medier. Der var desuden forslag om at knytte den regionale filmstøtte sammen med talentudvikling og gøre det til et mål at fastholde talenterne længst muligt i regionerne.

12. International strategi

Der var i en række af værkstederne kritik af den manglende internationale orientering i den nuværende filmaftale. Det blev kritiseret, at støtten er for nationalt orienteret, at der er for stor fokus på, at alt skal være dansk, og at der er formuleret antalsmæssige begrænsninger for antallet af fremmedsprogede film i filmaftalen. Det blev desuden kritiseret, at der er så få støttemidler til at indgå i internationale co-produktioner. Sammenlagt betyder det, at Filminstituttet mangler internationalt fokus og hindrer dansk films internationale orientering.

I forbindelse med diskussionen af dansk films internationale placering var der et udbredt ønske om at deregulere de bestemmelser, som i dag hindrer det internationale samarbejde. Det blev desuden foreslået, at Filminstituttet får et internationalt kontor, der kan fungere som et internationalt kompetence- og videnscenter, og som kan bistå producenterne, når de ønsker at co-producere internationalt. I den forbindelse er der stor interesse for at udvikle danske film med et internationalt sigte. Det er film, som kan tiltrække international finansiering og senere også ramme et internationalt publikum.

Øvrige forhold

I forbindelse med *Spørg & Lyt*-værkstederne har deltagerne diskuteret mange forhold, der ikke har med den kommende filmaftale at gøre, og som Filminstituttet principielt set selv har mulighed for at adressere.

En lang række forhold i forbindelse med Filminstituttets daglige virke har været til diskussion. Der har været kritik af lange sagsbehandlingstider, af en for skriftligt baseret ansøgningsprocedure, at Filminstituttet bliver oplevet som

lukket, at der mangler en visitationsmulighed til støtteordningerne, og at Filminstituttet ikke udfylder sin rolle som videns- og informationscenter.

Det er kritikpunkter, som Filminstituttet allerede er gået i gang med at arbejde med. Forsøgsordningen "Torsdagspitch", hvor der er eksperimenteret med at lade ansøgere pitche deres tidlige ideer, påbegyndelsen af udviklingen af et webbaseret sagsbehandlingssystem og et forenklingsprojekt, der skal formindske sagsbehandlingstiden, er blot eksempler på tiltag, der allerede er igangsat som følge af spørgsmål og kritik rejst under *Spørg & Lyt*.

Direktionen 07-01-2010